



# Minister Funduszy i Polityki Regionalnej

---

Warszawa, data: 2 lipca 2024 r.

znak sprawy: DPT-VIII.054.2.2024.AK

**Pan**  
**Szymon Hołownia**  
**Marszałek Sejmu RP**

**Dotyczy: odpowiedzi na interpelację nr 3121 Pana Posła Daniela Milewskiego  
w sprawie obszarów zdegradowanych**

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację przedstawiam następujące informacje.

1) W jaki sposób rząd planuje wspierać gminy w realizacji kompleksowych działań rewitalizacyjnych na obszarach zdegradowanych?

W pierwszym półroczu 2024 roku ruszyły 3 inicjatywy dotyczące wsparcia gmin w prowadzeniu działań rewitalizacyjnych:

- a) projekt „Regiony Rewitalizacji Edycja 3.0”,
- b) projekt „Centra Kompetencji ds. Rewitalizacji w Narodowym Instytucie Dziedzictwa”,
- c) nabór wniosków na działania w zakresie wdrożenia reformy planowania i zagospodarowania przestrzennego w gminie, w tym na opracowanie gminnego programu rewitalizacji.

Projekt „Regiony Rewitalizacji Edycja 3.0” to trzecia edycja współpracy Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej z Zespołami ds. rewitalizacji w urzędach marszałkowskich. Projekt ma na celu wzmocnienie zdolności gmin do programowania i wdrażania działań rewitalizacyjnych poprzez:

- wsparcie doradcze i szkoleniowe,
- monitorowanie rewitalizacji,
- promocję dobrych praktyk rewitalizacyjnych,
- wsparcie w realizacji gminnych programów rewitalizacji m.in. poprzez Regionalne Granty na Rewitalizację.

W ramach projektu przez cztery lata Ministerstwo będzie współpracować z 16 Zespołami ds. rewitalizacji w Urzędach Marszałkowskich ze wszystkich województw, które wdrażać będą wojewódzkie inicjatywy rewitalizacyjne. Całkowity budżet projektu „Regiony Rewitalizacji Edycja 3.0” wynosi blisko 80 mln złotych w ramach Pomocy Technicznej dla Funduszy Europejskich 2021-2027.

Projektem komplementarnym do powyższego jest projekt „Centra Kompetencji ds. Rewitalizacji w Narodowym Instytucie Dziedzictwa” realizowany przez Narodowy Instytut Dziedzictwa. Projekt uzyskał wsparcie finansowe w wysokości 5 mln zł z programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027 w ramach umowy dotacji z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej.

Celami głównymi projektu są:

- wsparcie gmin w programowaniu i wdrażaniu rewitalizacji z uwzględnieniem materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego w kontekście zmian klimatu i tzw. zielonej rewitalizacji
- wsparcie służb konserwatorskich w rozwinięciu i wzmocnieniu kompetencji związanych z ochroną zabytków i wykorzystaniem potencjału dziedzictwa kulturowego w tym procesie.

Projekt realizowany będzie poprzez rozwój Centrów Kompetencji ds. Rewitalizacji w Narodowym Instytucie Dziedzictwa.

Ministerstwo Rozwoju i Technologii prowadzi nabór wniosków na działania w zakresie wdrożenia reformy planowania i zagospodarowania przestrzennego w gminie poprzez przygotowanie i uchwalenie planu ogólnego gminy, gminnego programu rewitalizacji oraz miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Nabór realizowany jest w ramach Krajowego Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (tj. KPO) i trwa od 21.05.2024 r. w trybie ciągłym do 30.06.2026 r. O dofinansowanie, czyli bezzwrotną refundację poniesionych wydatków, mogą ubiegać się urzędy gmin.

Szczegółowe informacje o wszystkich inicjatywach dostępne są na stronie Krajowego Centrum Wiedzy o Rewitalizacji: [www.rewitalizacja.gov.pl](http://www.rewitalizacja.gov.pl)

2) Czy istnieje konkretny program wsparcia finansowego dla gmin w ramach procesów rewitalizacji, mający na celu poprawę warunków życia i rozwoju gospodarczego na tych obszarach?

Tak – system wsparcia dla gmin oprócz wsparcia z poziomu krajowego przewiduje wsparcie z poziomu regionalnego. Inicjatywy wymienione powyżej dotyczące wsparcia gmin w prowadzeniu działań rewitalizacyjnych mają tym samym charakter komplementarny wobec wsparcia finansowego na przedsięwzięcia rewitalizacyjne zaplanowanego w programach regionalnych w ramach środków unijnych.

Zasady wsparcia działań rewitalizacyjnych ze środków unijnych zostały określone w „Umowie Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce”.

Działania rewitalizacyjne to przedsięwzięcia na rzecz lokalnej społeczności i gospodarki, ładu przestrzennego i zrównoważonego gospodarowania przestrzenią, które będą wynikać z gminnych programów rewitalizacji. Jednocześnie działania rewitalizacyjne finansowane ze środków polityki spójności będą realizowane poprzez „inny instrument terytorialny” (IIT). Oznacza to, że gminny program rewitalizacji pełnić będzie obligatoryjnie funkcję strategii terytorialnej (zwanej „strategią IIT”).

Urzędy Marszałkowskie, które pełnią funkcje Instytucji Zarządzających programami regionalnymi, są odpowiedzialne za opiniowanie gminnych programów rewitalizacji w zakresie możliwości ich finansowania w ramach programu w trybie ustawy wdrożeniowej. Pozytywnie zweryfikowane gminne programy rewitalizacji są wpisywane do wykazu programów rewitalizacji danego województwa. Szczegółowe zasady realizacji dotyczące przygotowania gminnego programu rewitalizacji jako strategii IIT, w tym zasady opiniowania i wpisywania do wykazów programów rewitalizacji, zostały wskazane w przygotowanym przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej dokumencie [„Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027”](#).

Z dokumentów programowych regionów, wynika że łącznie na wsparcie IIT, w tym na rewitalizację, regiony przeznaczą ponad 2 mld euro, z czego szacowana kwota na rewitalizację wynosi ok. 917 mln euro (w 13 programach regionalnych). Tylko w trzech regionach: dolnośląskim, podkarpackim i zachodniopomorskim nie przewidziano bezpośredniego wsparcia dla projektów wynikających z gminnego programu rewitalizacji. Dodatkowo obok finansowania bezpośredniego w programach regionalnych planowane są także preferencje dla projektów rewitalizacyjnych realizowanych na obszarach rewitalizacji – w tym także w województwach podkarpackim i zachodniopomorskim.

- 3) Jak rząd zamierza skutecznie monitorować postęp działań rewitalizacyjnych podejmowanych przez gminy, aby zapewnić szybkie i skuteczne niwelowanie sytuacji kryzysowych?

Monitorowanie działań rewitalizacyjnych prowadzonych przez gminy jest elementem statystyki publicznej prowadzonej przez Główny Urząd Statystyczny. Badania gmin w zakresie rewitalizacji GUS prowadzi od roku 2015, a od roku 2021 jest to badanie coroczne, obligatoryjne dla gmin. Wszystkie raporty GUS dostępne są na stronie [Krajowego Centrum Wiedzy o Rewitalizacji](#).

Elementem uzupełniającym działania GUS są także moduły dot. rewitalizacji w systemach informacji przestrzennej prowadzonych przez województwa tzw. geoportale. Moduły te powstały w ramach drugiej edycji projektu Regiony Rewitalizacji czyli współpracy Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej z urzędami marszałkowskimi w zakresie rewitalizacji w latach 2019-2022. Moduł „Rewitalizacja” ułatwia identyfikację gmin prowadzących działania rewitalizacyjne w Polsce. W ramach modułu można znaleźć mapę województwa przedstawiającą gminy, które posiadają programy rewitalizacji. Wykaz wszystkich

adresów geoportali dostępny jest na stronie [Krajowego Centrum Wiedzy o Rewitalizacji](#).

- 4) Czy istnieją konkretne kryteria oceny i priorytetyzacji obszarów rewitalizacji, którymi rząd się kieruje przy alokacji środków i wsparcia dla gmin?

Rewitalizacja zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji to działanie własne nieobligatoryjne gmin. To gminy odpowiedzialne są za delimitację obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji na swoim terytorium, a następnie przygotowują dla obszaru rewitalizacji gminny program rewitalizacji.

System rewitalizacji został stworzony w ten sposób, aby wspierać (zarówno doradczo, jak i finansowo) każdą gminę, która prowadzi działania rewitalizacyjne, nie dyskryminując tym samym żadnej z gmin podejmującej się tego wyzwania.

W województwach, w których przewidziano dofinansowanie dla projektów wynikających z gminnych programów rewitalizacji lub preferencje dla tego typu projektów, przyjmowane są kryteria oceny – analogicznie, jak ma to miejsce w przypadku wszystkich działań objętych programami regionalnymi dofinansowanymi ze środków Unii Europejskiej. Kryteria oceny są opracowywane przez właściwą regionalną Instytucję Zarządzającą i zatwierdzane przez Komitet Monitorujący dany program. Różnią się zatem w zależności od województwa.

- 5) Jak rząd zamierza zachęcać lokalne społeczności do aktywnego uczestnictwa w procesach rewitalizacji i współpracy przy podejmowaniu decyzji dotyczących rozwoju obszarów zdegradowanych?

Jednym z elementów projektu „Regiony Rewitalizacji Edycja 3.0” są Regionalne Granty na Rewitalizację, które będą wdrażane w każdym z 16 województw. Sposób realizacji grantów został określony przez Ministerstwo w zapisach umowy dotacji, jednakże każdy region może dostosować zapisy regulaminu na granty mając na uwadze zróżnicowanie regionalne i lokalne potrzeby gmin prowadzących procesy rewitalizacyjne.

Cele główne przyświecające grantom to wsparcie potencjału partnerów spoza administracji w celu zwiększenia ich udziału w realizacji polityk rozwoju na poziomie regionalnym i lokalnym oraz wsparcie gmin w realizacji działań związanych z zaangażowaniem społeczności lokalnej, interesariuszy rewitalizacji, partnerów społeczno-gospodarczych na etapie wdrażania gminnego programu rewitalizacji.

Cele szczegółowe jakie określono dla grantów to:

- wyposażenie mieszkańców w narzędzia umożliwiające wdrażanie długotrwałych i pozytywnych zmian w miejscu, w którym żyją (na obszarze rewitalizacji objętym GPR),
- poszukiwanie i rozwijanie innowacyjnych rozwiązań problemów społecznych,

- pobudzenie zaangażowania mieszkańców obszaru rewitalizacji objętego GPR w sprawy lokalne,
- zachęcenie mieszkańców obszaru rewitalizacji objętego GPR do podejmowania oddolnych działań na rzecz dobra wspólnego,
- zwiększenie aktywizacji społeczności sąsiedzkich i budowanie relacji sąsiedzkich,
- wspieranie integracji społeczności na poziomie lokalnym,
- wykorzystywanie lokalnej infrastruktury i zasobów, w tym dziedzictwo kulturowe,
- wsparcie rozwoju wspólnej przestrzeni publicznej, które będą służyły budowaniu relacji pomiędzy członkami danej społeczności.

Grantobiorcami mogą być:

- gminy,
- jednostki organizacyjne gminy, w szczególności: publiczne placówki oświatowe: przedszkola, szkoły podstawowe, licea, technika, szkoły zawodowe, ośrodki pomocy społecznej, ośrodki kultury, sportu i rekreacji, biblioteki i inne,
- zarejestrowane na terenie Rzeczypospolitej Polskiej fundacje, stowarzyszenia, spółdzielnie socjalne, organizacje pozarządowe, bez względu na to, czy posiadają status organizacji pożytku publicznego.

Dopuszczalne są dwa typy interwencji w ramach grantów

- mini-projekt społeczny o max. wartości 150 tys. zł;
- mini-projekt zintegrowany czyli projekt obejmujący działania miękkie/społeczne i drobne inwestycje – projekt o max. wartości 300 tys. zł.

6) Czy istnieją plany rządu dotyczące zapewnienia długofalowej trwałości działań rewitalizacyjnych, aby uniknąć powrotu obszarów do stanu kryzysowego po zakończeniu procesów rewitalizacji?

Z mocy obowiązującego prawa, polityka rozwoju gminy w tym prowadzenie procesu rewitalizacji jest kompetencją jego samorządu. Obejmuje ona zarówno sferę programowania polityki, jej realizację jak i odpowiedzialność za efekty. Natomiast samorządy województwa we współpracy z Ministerstwem podejmują działania na rzecz wspierania procesów rewitalizacyjnych w gminach, w tym poprzez udzielanie wsparcia merytorycznego i finansowego realizującym je podmiotom.

Kolejnym mechanizmem wsparcia gmin w realizacji procesu rewitalizacji jest stworzenie ram prawnych tego procesu. W 2023 roku w ramach reformy systemu planowania przestrzennego, znowelizowano ustawę z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji określając relację zależności gminnego programu rewitalizacji od dokumentów strategicznych gminy, w tym obowiązkowej strategii rozwoju gminy oraz strategii rozwiązywania problemów

społecznych. Uporządkowanie tych kwestii służy zwiększeniu skuteczności prowadzenia przez gminy zintegrowanej polityki rozwoju lokalnego.

- 7) Jak rząd zamierza uwzględnić specyficzne potrzeby różnych obszarów zdegradowanych i zróżnicowane warunki lokalne przy projektowaniu strategii rewitalizacji?

Z mocy obowiązującego prawa, polityka rozwoju gminy w tym prowadzenie procesu rewitalizacji jest kompetencją jego samorządu. Obejmuje ona zarówno sferę programowania polityki, jej realizację jak i odpowiedzialność za efekty. Natomiast samorzady województwa we współpracy z Ministerstwem podejmują działania na rzecz wspierania procesów rewitalizacyjnych w gminach, w tym poprzez udzielanie wsparcia merytorycznego i finansowego realizującym je podmiotom.

Gmina podejmując się przeprowadzenia procesów rewitalizacji i przygotowując gminny program rewitalizacji zobowiązana jest do zidentyfikowania i optymalnego wykorzystania lokalnych potencjałów, inicjatyw społecznych i partnerów gospodarczych. To właśnie połączenie wysiłków różnych podmiotów, w tym różnych źródeł finansowania (publicznych i prywatnych) ma większe szanse na spowodowanie trwałego ożywienia społeczno-gospodarczego obszaru rewitalizacji, zwiększenie jego atrakcyjności dla mieszkańców poprzez poprawę jakości życia.

- 8) Czy istnieją narzędzia polityki publicznej, które mają na celu aktywne zaangażowanie sektora prywatnego w procesy rewitalizacji obszarów kryzysowych?

Tak – rozwiązania takie są zawarte m.in. bezpośrednio w ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji – są to Specjalna Strefa Rewitalizacji czy miejscowy plan rewitalizacji. W ramach Specjalnej Strefy Rewitalizacji m.in. właściciele lub użytkownicy wieczysti nieruchomości położonych w Strefie mogą dostać od gminy dotację na roboty budowlane polegające na remoncie lub przebudowie, na prace konserwatorskie lub restauratorskie. Kolejnym instrumentem jest miejscowy plan rewitalizacji czyli specjalna forma miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. W jego ramach można wskazać wymagania dotyczące umowy urbanistycznej. Oznacza to, że miejscowy plan rewitalizacji może zezwalać na realizację inwestycji komercyjnej "w zamian" za zrealizowanie innej inwestycji korzystnej dla gminy z perspektywy celów rewitalizacji (zabudowy mieszkaniowej, infrastruktury technicznej, czy społecznej).

Kolejnymi narzędziami są lokalna polityka podatkowa na obszarach rewitalizacji czy uchwała krajobrazowa w powiązaniu ze wsparciem przedsiębiorców w wypracowaniu skutecznej i estetycznej reklamy w przestrzeni publicznej.

- 9) W jaki sposób rząd planuje wykorzystać doświadczenia i najlepsze praktyki z dotychczasowych procesów rewitalizacji w dalszym wspieraniu gmin w walce z degradacją obszarów?

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej wspiera gminy w prowadzeniu działań rewitalizacyjnych także poprzez działania promocyjne i upowszechniające dobre praktyki rewitalizacyjne.

Podstawowym narzędziem w tym zakresie jest Krajowe Centrum Wiedzy o Rewitalizacji ([www.rewitalizacja.gov.pl](http://www.rewitalizacja.gov.pl)). Jest to serwis informacyjno-edukacyjny, zajmujący się dostarczaniem informacji na temat procesu programowania rewitalizacji. Celem portalu jest promocja i upowszechnianie wiedzy na temat kompleksowego podejścia do rewitalizacji wśród interesariuszy. Portal powstał po to, by dzielić się wiedzą, doświadczeniem i z zaangażowaniem wesprzeć interesariuszy w działaniach związanych z przygotowaniem, wdrażaniem i monitorowaniem rewitalizacji. To tutaj znajdują się materiały wypracowane przez miasta modelowe i pilotażowe, regiony oraz informacje o działaniach związanych z rewitalizacją koordynowanych przez Ministerstwo.

Bazując na polskich doświadczeniach rewitalizacyjnych Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej od lat wspiera w ramach programu Polska Pomoc, rozwój instytucjonalny w krajach państw Partnerstwa Wschodniego. W latach 2017-2019 Polska pomogła stworzyć system rewitalizacji w Republice Mołdawii. Od 3 lat Polska pomaga także rządowi Ukrainy w stworzeniu systemu odbudowy, rewitalizacji i zrównoważonej polityki miejskiej.

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej organizuje także cyklicznie spotkania dotyczące rewitalizacji. Kolejne wydarzenie o zasięgu krajowym planowane jest w dniach 7-8 października w Krakowie – jest to [IV Kongres Polityki Miejskiej i Regionalnej](#). Podczas Kongresu zaplanowano w ramach dwóch dni siedem paneli dotyczących rewitalizacji, w szczególności odnoszących się do takich kwestii jak: partycypacja społeczna, ożywienie gospodarcze, dziedzictwo kulturowe i wyzwania klimatyczne, zmiany w przestrzeni miejskiej oraz przedstawienie doświadczeń mołdawskich i ukraińskich. Do rozmów zaproszeni zostali przedstawiciele miast, organizacji pozarządowych, ministerstw, instytutów, firm doradczych.

10) Jakie działania podejmowane są w celu promowania integracji społecznej, poprawy infrastruktury oraz ochrony środowiska naturalnego w ramach procesów rewitalizacji?

Służą temu m.in. projekt „Regiony Rewitalizacji Edycja 3.0”. W jego ramach prowadzone będą w całym kraju spotkania edukacyjne dla przedstawicieli gmin i interesariuszy rewitalizacji. Rekomendowane tematy spotkań edukacyjnych to zaangażowanie społeczności lokalnej (interesariuszy rewitalizacji/partnerów społeczno-gospodarczych), dostępność, błękitno-zielona infrastruktura, adaptacja do zmian klimatu.

W ramach swoich założeń projektowych regiony uwzględniły także konieczność promocji i szkoleń z zakresu Nowego Europejskiego Bauhausu opartego na trzech wartościach: pięknie, zrównoważeniu i wspólnotcie. W ramach prowadzonych działań edukacyjnych gminy będą zainspirowane do podejmowania

zróżnicowanych działań na obszarach zdegradowanych. Nie tylko tych, które poprawią klimat w mieście w sensie środowiskowych, ale również tych które poprawią jakość życia i stosunki międzyludzkie sprawiając, że obszary zdegradowane staną się miejscami atrakcyjnymi do mieszkania i prowadzenia na ich obszarze działalności gospodarczej. Tym samym rewitalizacja stanie się receptą na lepszy klimat do życia, inwestowania, odpoczywania.

Wypracowane w poszczególnych regionach dobre praktyki i opracowania zostaną zamieszczone na stronie Krajowego Centrum Wiedzy o Rewitalizacji:

[www.rewitalizacja.gov.pl](http://www.rewitalizacja.gov.pl).

Z poważaniem

z up. Ministra

Konrad Wojnarowski

Podsekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/